

ת"פ 54506/01/17 - מדינת ישראל נגד גימנסיה - בתי ספר תיכוניים ע"ש גולדנר בע"מ

בית דין אזורי לעבודה בחיפה

ת"פ 54506-01-17

05 פברואר 2018

לפני: כב' השופטת דניה דרורי

המאשימה:

מדינת ישראל
ע"י ב"כ: עו"ד ישראל שניידרמן

-

הנאשמים:

1. גימנסיה - בתי ספר תיכוניים ע"ש גולדנר בע"מ 2. אלון
צבי מנין 3. אורית מודן
ע"י ב"כ: עו"ד אלעד חן

החלטה

(בקשת הנאשמים לביטול כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק)

כתב האישום וההליכים עד כה

1. הנאשמת 1, גימנסיה - בתי ספר תיכוניים ע"ש גולדנר בע"מ, היא חברה פרטית העוסקת בהפעלה וניהול בתי ספר. בתקופה הרלוונטית לאישום שימשו הנאשמים 2-3 כמנהלים פעילים בנאשמת 1.

2. כנגד הנאשמים הוגש כתב אישום ביום 24.1.17, המייחס להם את ביצוע העבירות הבאות:

א. כנגד נאשמת 1 - פיתורי עובדת בהריון שטרם יצאה לחופשת לידה, ללא היתר מאת שר הכלכלה - עבירה על סעיף 9(א) יחד עם סעיף 14(א)(6) לחוק עבודת נשים, תשי"ד-1954 (להלן- **חוק עבודת נשים**).

ב. כנגד הנאשמים 2 ו-3 - אחריות נושא משרה לפקח ולעשות ככל שניתן למניעת עבירה לפי סעיף 9(א) לחוק עבודת נשים, עבירה על סעיף 9(א) יחד עם סעיף 14(א)(6) וסעיף 15 לחוק עבודת נשים.

3. על פי הנטען בכתב האישום, העסיקה הנאשמת 1 בבית הספר אותו היא מפעילה בחיפה את העובדת עינת סולומון (להלן- **העובדת** או **המתלוננת**), וזאת החל מחודש מרץ 2006.

עוד נטען כי הנאשמת 1 פיטרה את העובדת ביום 23.8.10 או במועד סמוך לכך, בעת שהעובדת היתה בחודש השלישי להריונה, וזאת ללא היתר כדין מאת הממונה על-פי חוק עבודת נשים, ובניגוד להוראות חוק עבודת נשים.

על פי כתב האישום, הנאשמים 2 ו- 3 לא פיקחו ולא עשו כלל שניתן למניעת ביצוע העבירה על סעיף 9(א) לחוק עבודת נשים בידי הנאשמת 1.

4. אין מחלוקת עובדתית בין הצדדים בנוגע לעובדות הבאות (כאמור בפרוטוקול הדיון מיום 20.11.17):

א. העובדת הועסקה אצל הנאשמת 1 החל מחודש 3/06.

ב. הנאשמת 1 יזמה פניה לממונה לפי החוק, וזאת ביום 2.9.10, על מנת לקבל היתר לפיטוריה של העובדת.

ג. ביום 25.10.10 ניתנה החלטת הממונה לפי חוק עבודת נשים.

ד. בחודש 11/10 הגישה הנאשמת 1 ערעור על החלטת הממונה מיום 25.10.10 (על"ח 31567-11-10). במקביל, הגישה העובדת תביעה כספית כנגד הנאשמת 1 (דמ"ש 44763-02-11). ההליכים אוחדו וביום 16.3.11 ניתן פסק דין בשני ההליכים, על יסוד הסכמת הצדדים.

ה. העובדת שבה לעבודה בנאשמת 1. ביום 3.6.11 הודיעה העובדת על התפטרותה מעבודתה בנאשמת 1, וזאת לצורך טיפול בילדה.

טענות הנאשמים

5. לטענת הנאשמים יש להורות על ביטול כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק, וזאת בשל השיהוי הניכר בהגשתו, וזאת לאחר שחלפו 6 שנים ו- 5 חודשים מיום ביצוע העבירות לכאורה.

הנאשמים טענו כי השיהוי הניכר גורם להם עינוי דין, פוגע בהגנתם והביא לנזק ראייתי, שכן אין לצפות כי בחלוף פרק זמן כה ארוך לא יקהה זכרונם של העדים, וישמרו כל המסמכים הרלוונטיים, במיוחד בנסיבות בהן סכסוך אזרחי בנוגע לאותן נסיבות ממש הסתיים עוד בראשית שנת 2011.

6. לאחר שהמאשימה העבירה את יומן החקירה לעיון הנאשמים, הוסיפו הנאשמים וטענו (בקשה מיום 7.12.17) כי עולה ממנו כי העובדת נחקרה עוד ביום 29.12.10, לאחר שניתנה החלטת הממונה

בבקשת הנאשמת 1 להתיר את פיטוריה, כי כבר בשלב זה היה כל החומר החקירה הרלוונטי בידי המאשימה, ומשכך לא יכולה להיות כל הצדקה להגשת כתב האישום בשיהוי כה רב או אף לאחר שחלפה תקופת ההתיישנות בת 5 שנים, כאמור בסעיף 9(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב - 1992 (להלן - **חוק סדר הדין הפלילי**) לגבי עבירות מסוג עוון.

עוד נטען כי בנסיבות אלה אין מקום לקטוע את מירון ההתיישנות בהתייחס לפעולות חקירה נוספות שבוצעו לאחר יום 29.12.10, במיוחד כשהמאשימה לא פרטה בתגובתה מה הן הנסיבות המיוחדות להתמשכות החקירה.

טענות המאשימה

7. המאשימה טענה כי לא התקיימו הנסיבות החריגות שנקבעו בפסיקה, היכולות להצדיק ביטול כתב אישום מחמת הגנה מן הצדק.

הגם שיתכן ותהייה נסיבות בהן שיהוי כבד יביא לביטול כתב האישום, אלא שיש לשקול כל מקרה ונסיבותיו, בהתחשב במהות העניין, סיבת השיהוי ומישכו, וטיב הנזק שנגרם לנאשם. מכל מקום יש להקפיד שלא להפוך את ההגנה מן הצדק למכשיר לקיצור תקופת ההתיישנות.

8. בנסיבות העניין לא נפגעה במידה ניכרת יכולתם של הנאשמים להתגונן, ולא נפלו פגמים בהליך. ככל שייקבע כי אכן חל שיהוי, שיקול זה יוכל לבוא לידי ביטוי במסגרת גזר הדין, אך אין בו כדי להצדיק את ביטול כתב האישום.

9. במועד הגשת כתב האישום טרם חלפה תקופת ההתיישנות, שכן ממועד ביצוע העבירה (23.8.10) ועד למועד הגשת כתב האישום (ביום 24.1.17) חלו אירועים מנתקים, ובהם פעולות חקירה אחרונות שבוצעו ביום 20.2.12.

בנוסף, נטען כי יש לזקוף חלק מהתקופה לחובת הנאשמים שניהלו מו"מ בדבר סגירת התיק בהסגר מותנה במהלך פרק זמן בן 7 חודשים.

דין והכרעה

אקדים ואציין כי לאחר שבחנתי את טענות הצדדים מצאתי כי קיימת הצדקה בנסיבות העניין להיעתר לבקשת הנאשמים ולהורות על ביטול כתב האישום מחמת שיהוי בהגשתו, וזאת מהנימוקים שיפורטו להלן.

10. בבקשה המקורית לביטול כתב אישום (בקשה מיום 1.8.17) לא הועלתה טענת התיישנות, אלא שיהוי. טענת ההתיישנות הועלתה לראשונה בדיון שהתקיים ביום 20.11.17 (פרו: 1; ש: 11-21).

11. העבירות המיוחסות לנאשמים בכתב האישום הן עבירות מסוג עוון, לגביהן נקבעה בסעיף 9(א) לחוק סדר הדין הפלילי תקופת התיישנות בת 5 שנים מיום ביצוע העבירה.

סעיף 9(ג) לחוק סדר הדין הפלילי קובע כי "בפשע או בעוון אשר תוך התקופות האמורות בסעיף קטן (א) נערכה לגביהם חקירה על פי חיקוק או הוגש כתב אישום או התקיים הליך מטעם בית המשפט, יתחיל מניין התקופות מיום ההליך האחרון בחקירה או מיום הגשת כתב האישום או מיום ההליך האחרון מטעם בית המשפט, הכל לפי המאוחר יותר".

הלכה היא כי יש לפרש את האירועים המנתקים המנויים בסעיף 9(ג) לחוק סדר הדין הפלילי "באופן זהיר ונוטה לצמצום", שכן לעצירת תקופת ההתיישנות ולהארכת ההליכים בעניינו של נאשם עלולה לפגוע בזכות חוקתית לחירות. הנטל להוכחת התקיימותם של אירועים שכאלה יוטל על המאשימה, וספק בעניין זה יפעל לטובת הנאשם. עוד נפסק כי יש לפרש את המונח "חקירה" כ"פעולה ממשית המכינה את התביעה הפלילית העתידה לבוא", כפי שיבוא לידי ביטוי בתיק חקירה מסודר ומתועד (ע"פ (ארצי) 26/10 קאיד אלגבור אלקיעאן - מדינת ישראל - משרד התמ"ת (22.02.11)).

12. עיון ביומן החקירות בעניינו (הוגש ביום 21.11.17) מעלה כי עדותה של העובדת נגבתה לראשונה ביום 29.12.10. בהמשך בוצעו פעולות חקירה שונות, והנאשמים 2 ו-3 נחקרו ביום 20.11.11.

בשלב כלשהו, שמועדו לא צוין ביומן החקירות, נעשה ניסיון ליצור קשר עם העובדת ונקבעה עמה פגישה "ליום רביעי 15/2 בשעה 12:30". עוד תועד ביום 19.2.12 נוצר שוב קשר עם העובדת לצורך גביית עדות נוספת, שנגבתה לבסוף ביום 20.2.12. במועד זה תמו פעולות החקירה, בהתאם ליומן החקירות.

13. לא ניתן בשלב זה לקבוע כי הודעת העובדת מיום 20.2.12, שניתנה לאחר שנגבתה הודעת הנאשמים, לא באה בגדר "פעולה ממשית המכינה את התביעה הפלילית העתידה לבוא", ומשכך יש לראות בפעולת חקירה זו כאירוע מנתק, ממנו יש למנות את תקופת ההתיישנות הקבועה בחוק סדר הדין הפלילי.

לאור האמור, במועד הגשת כתב האישום טרם חלפה תקופת ההתיישנות.

14. טענת ההגנה מן הצדק בשל שיהוי בהגשת כתב האישום מעוגנת בהוראות סעיף 149 (10) הקובע את סמכותו של בית המשפט להורות על ביטול כתב האישום מקום בו "הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית".

בע"פ (ארצי) 25249-05-10 מדינת ישראל - עלי עליאן (7.3.11) נקבע בעניין זה:

"טענת הגנה מן הצדק הינה טענה קיצונית המתאימה למקרים מיוחדים בהם עצם קיומו של ההליך הפלילי כרוך בעיות דין ופגיעה בתחושת הצדק עד כדי הצדקה לביטולו של כתב האישום בלי לדון בו לגופו. מעצם טיבם של דברים, קשת המקרים בהם ניתן לשקול קבלת טענת הגנה מן הצדק מוגבלת והיא תחול במצבים בהם עצם קיומו של ההליך פוגע בזכויות הבסיסיות של הנאשם להליך תקין".

15. חלוף הזמן מאז החלה החקירה יכול כשלעצמו אף להצדיק את סגירת התיק והימנעות מהגשת כתב האישום, וזאת כאמור בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה (הנחיה 4.1202 מחודש 8/10, עדכון מחודש 7/14) (להלן - **ההנחיות**), המכירות אף הן בקושי הנובע מעיכוב או שיהוי בהגשת כתב אישום.

בהנחיות נקבע במפורש (סע' 1(א) ו- 1(ג)) כי "**הליכים פליליים המגיעים לכלל דיון והכרעה בבית המשפט זמן רב לאחר מועד העבירה, לעיתים קרובות אין אפשרות לקיים אותם כראוי. ככל שעובר הזמן כך גדל הקושי להביא ראיות מלאות ואמינות. בכך יש להכביד על ניהול המשפט, לעיתים על התביעה ולעיתים על ההגנה**", ויש בהן כדי להוביל לעיתים לקביעת עונשים מקלים שאין בהן כדי להרתיע ולחנך. לפיכך נקבע כי כעניין שבמדיניות "**חלוף זמן רב מאז החלה החקירה עשוי לעיתים להיות שיקול לסגירה של תיק פלילי או להימנעות מהגשת ערעור. זאת כאשר השיהוי נגרם בשל אופן הטיפול בתיק על-ידי המשטרה או על ידי פרקליטות המדינה, ללא צורך או צידוק בנסיבות ההקרה, ובהעדר שיקולים מיוחדים הדורשים את המשך ההליכים, כמו החומרה הרבה של העבירה או סיכון רב לציבור**".

על מנת לזרז ולייעל את הטיפול בהליכים פליליים נקבע בהנחיות באשר לטיפול בתביעה בעבירות מסוג עוון "**יש לפעול לסיום הטיפול בתיק בתוך 12 חודשים**" (סעיף 3(א)(ג) להנחיות), שמנינם מיום קליטת התיק בתביעה ועד לקבלת החלטת התובע בדבר העמדה לדין או סגירת התיק.

16. בענייננו, כתב האישום כנגד הנאשמים הוגש כאמור ביום 24.1.17 בגין עבירות שנעברו לכאורה ביום 23.8.10, היינו בחלוף פרק זמן בן כ- 6 שנים ו- 5 חודשים מיום ביצוע העבירות, ובחלוף למעלה מ- 4 שנים ו- 11 חודשים ממועד ביצוע פעולת החקירה האחרונה.

המאשימה בתגובתה לא נתנה כל הסבר לשאלה מדוע חל עיכוב שכזה בהגשת כתב האישום, והסתפקה בכך כי טרם חלפה תקופת ההתיישנות וכי נוהל מו"מ בין הצדדים בנוגע להסדר מותנה.

מדובר בעיכוב חריג ובלתי מתקבל על הדעת, שלא ניתן לו כל הסבר, ולו בדוחק.

17. קיום שיח בן 7 חודשים בין הצדדים בנוגע להסדר מותנה, בייחוד כשזה מתקיים בסמוך לחלוף תקופת ההתיישנות, לא ראוי שיצדיק את השיהוי בכתב האישום. בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה (הנחיה 4.1202 מחודש 8/10, עדכון מחודש 7/14) (להלן - **ההנחיות**), קובעת כי במנין פרק הזמן המומלץ לטיפול התביעה בתיקים לא יובא בחשבון פרק הזמן הנדרש לצורך מו"מ לסגירת התיק בהדרגה מותנה "**ובלבד שפרק הזמן לא יעלה על חצי שנה**" (סעיף 3(6)(ב) להנחיות). בנסיבות העניין כאן טענה

המאשימה כי השיח בין הצדדים ארך פרק זמן ארוך יותר, ולכן אין לראות בו ככזה המצדיק עיכוב בהגשת כתב האישום.

18. המאשימה לא טענה וממילא לא הראתה כי קיימת מורכבות כלשהי או קשיים בגביית הודעות או באיסוף ראיות, שיכולים היו להצדיק עיכוב זה. הדבר נכון שבעתיים שעה שנראה כי עיקר העובדות הצריכות לעניין נבחנו ונדונו כבר בהחלטתה של הממונה לפי חוק עבודת נשים מיום 25.10.10.

19. כמפורט לעיל, על יסוד המסכת העובדתית נשוא כתב אישום זה, ובנוגע לאותן טענות הנוגעות לפיטורי עובדת במהלך הריון נוהלו מנהלים ומשפטיים קודמים, במסגרת בירור הבקשה שהוגשה לממונה לפי חוק עבודת נשים, במסגרת הערעור שהוגש לבית הדין על החלטת הממונה לפי חוק עבודת נשים, כמו גם במסגרת הליך אזרחי שהתנהל בין העובדת לבין מי מהנאשמים - הליכים שהסתיימו עוד בחודש 3/11.

הממונה לפי חוק עבודת נשים, פעלה בזמנים הרלוונטיים במסגרת מינהל ההסדרה והאכיפה במשרד התעשייה המסחר והתעסוקה, וכיום במסגרת משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים - הוא המשרד הממשלתי המופקד על הגשת כתב האישום נושא הליך זה. הממונה קבעה בהחלטתה מיום 25.10.10 (הוגשה לתיק בית הדין ביום 20.12.17) כי הבקשה למתן היתר לפיטוריה של העובדת לא הונעה מטעמים הקשורים להריונה של העובדת אלא בשל אי שביעות רמון מתפקודה. עוד קבעה כי העובדת הודיעה על הריונה במהלך שיחה בה נאמר לה כי חוזה העבודה שלה לא יחודש בשל אי שביעות מתפקודה. על אף שקבעה כי הפיטורים אינם קשורים להריון, לא התירה הממונה על הפיטורים בהתחשב בכך שהכלל הוא כי אין להתיר עובדת הרה, בהתחשב בתקופת העסקה בת 5 שנים, ובהתחשב במועד הפיטורים בחודש 8/10 בו תתקשה העובדת למצוא עבודה חלופית כמורה.

לאחר שהנאשמת 1 הגישה ערעור על החלטת הממונה (על"ח 31567-11-10), והעובדת הגישה תביעה כנגד הנאשמת 1 (דמ"ש 44763-02-11), הגיעו הצדדים להסכמות לסילוק הטענות ההדדיות, על פי מתווה שהוצע על-ידי בית הדין (כב' השופטת א' רימון-קפלן). על-פי הסכמות אלה (פרוטוקול מיום 16.3.11, צורף להודעת הנאשמים מיום 20.12.17) הערעור כנגד החלטת הממונה לפי חוק עבודת נשים ימחק, והעובדת תזכה לתשלום שכר וזכויות בגין החודשים 9-10/2010. ההסכמות קיבלו תוקף של פסק-דין.

לאחר מועד מתן פסק-הדין בהליכים הנ"ל, וכעולה מהמסמכים שהוגשו, המשיכה העובדת לעבוד אצל הנאשמת 1 עד למועד התפטרותה בתום אותה שנת לימודים, ובמהלך חודש 6/11.

עצם קיומם של הליכים קודמים ונוספים בפני טריבונלים שיפוטיים או מעין שיפוטיים יכולה להצדיק כשלעצמה את קבלת הטענה בדבר ביטול כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק בשל "סיכון כפול", במיוחד בנסיבות בהן סביר כי הנאשמים יכולים היו להניח באופן סביר כי שאלת פיטורי העובדת במהלך הריונה כבר בוררה ומוצתה (וראה: מרדכי לוי, "עוד על מהות ההגנה מן הצדק ועל המבחן לקבלתה לפי פסק-הדין בעניין בורוביץ' ובעקבותיו, המשפט י', תשס"ה בעמ' 358, וההפניות שם).

20. על יסוד האמור יש לקבוע כי הזמן הרב שחלף ממועד ביצוע העבירות לכאורה ועד למועד הגשת כתב האישום עלול לפגוע בזכויות הנאשמים להליך הוגן, בשל שיהוי בלתי מוצדק בהגשת כתב האישום, בהתחשב במורכבות החקירה, בקיומם של הליכים משפטיים קודמים בנוגע לאותה מסכת עובדות ובהתחשב בחומרת העבירה - ומכאן שיש בו כדי להצדיק היעדרות לבקשה לביטול כתב האישום.

יודגש כי אין בקבלת טענת ההגנה מן הצדק כדי למעט מחשיבותו של האינטרס הציבורי בהגשת כתבי אשום במקרים בהם קיים חשד לביצוע עבירות לפי חוק עבודת נשים, אלא שלצד האינטרס של מיצוי הדין, יש לשקול את האינטרס של צדק במשפט ובירורו של האישום רק מקום בו מוצדק לעשות כן, בהתחשב בכלל נסיבות העניין.

21. לאור האמור והמפורט לעיל, אני מורה על ביטולו של כתב האישום כנגד הנאשמים מחמת הגנה מן הצדק.

ניתנה היום, כ' שבט תשע"ח, (05 פברואר 2018), בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.